

توبیاس متی - سیاوش بیضایی

درباره
حفظ کردن
و
از حفظ نواختن
در
موسیقی

دوازدهمین عمومی تمرین

متی، تویاس ۱۸۵۸-۱۹۴۵م
در بارهٔ حفظ کردن و از حفظ نواختن در موسیقی/تویاس متی؛
ترجمهٔ سیاوش بیضایی.
تهران: نوگان، ۱۳۸۵.
۴۳ ص. : مصور.

ISBN 964-93058-7-4

شابک

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

عنوان اصلی: On Memorizing and Playing from Memory and
on the laws of Practice generally
موسیقی - حفظ - حافظه.

الف. متی، تویاس. ب. بیضایی، سیاوش، ۱۳۳۲-، مترجم.

۷۸۱/۴۲۶

TM ۸۲/م ۲ د ۴ ۱۳۸۵

م ۸۵-۲۶۰۰۰

شمارهٔ کتابخانهٔ ملی ایران

فهرست

- پیشگفتار..... ۸
- در بارهٔ حفظ کردن..... ۹
- در بارهٔ تمرین‌های روزمره..... ۱۱
- تمایز میان تثبیت و کاربرد حافظه..... ۱۲
- حافظه یعنی پیوند..... ۱۳
- در هنگام اجرا، بگذارید حافظه کار خود را انجام دهد..... ۱۵
- در بارهٔ کوشش در به خاطر آوردن نُت‌های بعدی..... ۱۶
- روش‌های درست و نادرست تصحیح اشتباهات نوازندگی..... ۱۹
- شکل‌های گوناگون حافظه..... ۲۰
- هشت شکل حافظه که در اجرا مورد استفاده قرار می‌گیرند..... ۲۱
- حافظهٔ عضلانی و خطرات آن..... ۲۲
- در بارهٔ تحلیل هارمونیک..... ۲۴
- تقویت بینش ریتمیک..... ۲۶
- خرافهٔ تمرین آهسته..... ۲۸
- دربارهٔ انگشت‌گذاری..... ۲۹
- سرسری نواختن نُت‌ها..... ۳۰
- ملاحظهٔ «منحنی‌های بلند» در ساختار موسیقی..... ۳۲
- روش‌های درست و نادرست تمرین کردن..... ۳۳
- (پیوست ۱): در بارهٔ تأثیرات حافظه..... ۳۹
- (پیوست ۲): آیا در اجراهای عمومی بایستی از نُت استفاده کرد؟..... ۴۲

در بارهٔ حفظ کردن و از حفظ نواختن در موسیقی

در بارهٔ حفظ کردن

حفظ کردن و از حفظ نواختن از مسائل مربوط به توجه، علاقه، تحلیل، تداعی، و مشاهده، که هر یک گفتار جداگانه‌ای را می‌طلبند، جدا نیست. برخی در رابطه با حفظ کردن می‌گویند:

”این که یک موضوع فرعی در موسیقی است. ما نمی‌توانیم از شاگردانمان بخواهیم که از همان آغاز از حفظ بنوازند!“

اما اشتباهی بزرگ‌تر از این نمی‌توان مرتکب شد.

”حفظ کردن نخستین و آخرین مسئله در آموزش موسیقی است.“

هیچ چیز بدون حفظ کردن فراگرفته نمی‌شود. بدون درک ماهیت حفظ کردن - شما هرگز نخواهید توانست نت‌های یک قطعه را از سریع‌ترین و مؤثرترین راه فراگیرید! در حقیقت، فراگیری هر دانشی همیشه به مفهوم حفظ کردن است، حتا هنگامی که قصد از حفظ خواندن یا از حفظ نواختن چیزی را نداشته باشید. ما نخست به مقولهٔ حفظ کردن یا به خاطر سپردن، و پس از آن به کاربرد حافظه یا از حفظ نواختن خواهیم پرداخت.

افراد را در ارتباط با حافظه می‌توان به سه دسته تقسیم کرد:

۱. کسانی که سریع حفظ می‌کنند و هرگز فراموش نمی‌کنند.
۲. کسانی که آهسته ولی مطمئن حفظ می‌کنند و هرگز فراموش نمی‌کنند.
۳. شوربختانی که با سختی فراوان حفظ می‌کنند و تقریباً بلافاصله فراموش می‌کنند.

هنرمندان بزرگ همواره در دو دسته نخست جای داشته‌اند. افراد گروه سوم هرگز کوششی برای دستیابی به مقام‌های بالای نوازندگی نمی‌کنند، زیرا چنین چیزی برای آنها چون عذابی ابدی است و به همین دلیل هرگونه پنداری در باره از حفظ نواختن را به کنار می‌نهند!

با این حال، شما به هر گروهی که تعلق داشته باشید، کارتان با کمی توجه به اصول بنیادی حفظ کردن یا فراگرفتن، بهبود خواهد یافت. پیش از هر چیز باید این پندار رایج و نادرست را از ذهن خود بزدايید که:

”به یاد آوردن یک چیز به معنی نوزایی چیزی است که هستی آن پیش‌تر در ذهن پایان یافته است.“

توجه داشته باشید که به یاد داشتن یک چیز، تنها به معنی تداوم آن در ذهن ما است. به دیگر سخن، تأثیری که یک بار بر ذهن ما گذاشته شد، هیچگاه از میان نمی‌رود که دوباره هستی یابد.

این تأثیرها همیشه زنده می‌مانند، اگر چه ممکن است که ذهن از حضور آنها آگاه نباشد، همان گونه که آ. آ. لیندسی آن را به خوبی بیان داشته است:

”برای درک مفهوم حفظ کردن، باید بکوشیم که فرایند فراموش کردن را بفهمیم.“^۱

پس از دریافت یک تأثیر در ذهن، این تأثیر نخست به سرعت تضعیف می‌شود، اما روند محو شدن آن به کندی و در زمانی بسیار طولانی انجام می‌گیرد. در حقیقت نمی‌توان گفت که تأثیری که یک بار بر ذهن گذاشته شده است زمانی کاملاً از لوح ذهن پاک می‌شود. در بخش‌های دیگر در این باره بیشتر سخن خواهد رفت.

در بارهٔ تمرین‌های روزانه

باید بگویم که من در اینجا قصد بحث در این باره را که اصولاً چه تمرین‌هایی برای به خاطر سپردن یک چیز بهتر است و یا چه زمانی را باید برای هر تمرین صرف نمود ندارم. به نظر من نوع و میزان تمرین‌ها بسته به ویژگی‌ها و توانایی‌های هر کس و ماهیت چیزی که باید حفظ شود متغیر است. اما تردیدی نیست که صرف وقت بیش از اندازه برای یک تمرین، همان گونه که در تمرین‌های بدنی تیز دیده می‌شود، بیشتر خسته‌کننده خواهد بود تا سودمند. به جز با تمرین‌های کوتاه و پی‌درپی نمی‌توان عضلات و یا توانایی‌های ذهنی

A. A. Lindsay, "pearls of Psychology", page 79.¹

انتشارات نوگان، خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، طبقه منفی ۲، پلاک ۱۱۳،
تلفن ۶۶۹۶۲۰۵۸